

झलनाथ खनालको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तगत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर
तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
भीष्मराज काफ्ले
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कातिपुर, काठमाडौं
२०६६

शोधनिदेशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग काठमाडौं स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षका विद्यार्थी श्री भीष्मराज काफ्लेले 'झलनाथ खनालको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन' शीषकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निदेशनमा निकै मेहनतका साथ तयार गनु भएको हो । म उहाँको यस शोध कयसँग सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
(प्रा.राजेन्द्र सुवेदी)

शोधनिदेशक

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

काठमाडौं

मिति- २०६६/१२/२०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

स्वीकृतपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तगत नेपाली केन्द्रीय विभागको शैक्षिक सत्र २०६३/६५ का छात्र श्री भीष्मराज काफ्लेले स्नातकोत्तर तह(एम.ए.) नेपाली विषयको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गनुभएको 'झलनाथ खनालको जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन' शीषकको शोधपत्र मूल्याङ्कन समितिद्वारा आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

क्र.	सूक्ष्म
१	प्रा. राजेन्द्र सुवेदी (विभागीय प्रमुख)
२	प्रा.राजेन्द्र सुवेदी (शोधनिदेशक)
३	गङ्गाप्रसाद उप्रेती (बाह्य परीक्षक)

समिति-२०६६/१२/२०/

ज ज

, 'व्यक्तित्व र कृतित्वको अध्ययन' शीषकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तगत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु प्रा. राजेन्द्र सुवेदीको प्राज्ञिक निदर्शनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो अति व्यस्त समयमा पनि प्रस्तुत शोधविषयमा उपयुक्त किसिमको सल्लाह दिई शोधकाय गन अवसर जुटाउने तथा अमूल्य समय, सुझाव र प्रेरणा दिई मार्गनिर्देशन गनुहुने गुरुपति म हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन एवम् श्रद्धाभाव व्यक्त गर्दछु । शोध तयार गन क्रममा सल्लाह सुझाव र प्रेरणा प्रदान गन नेपाली केन्द्रीय विभागका सम्पूर्ण गुरुवगहरूपति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै प्रस्तुत शोधपत्र तयार गन क्रममा आवश्यक पन सामग्री उपलब्ध गराउनुको साथै सामग्री सङ्कलनका लागि बाटो समेत देखाईदिनु भएकोमा शोधनायक झलनाथ खनालज्युपति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

ज्ञान, इज्जत र प्रतिष्ठाका लागि जीवनमा सदा सङ्घष गर्नुपर्छ भन्ने नैतिक अति-उपदेश दिँदै आर्थिक र व्यावहारिक समस्यासँग जुधेर अमूल्य श्रम र पसिना खर्चा मेरो अध्ययनलाई यस अवस्थासम्म पुयाउनुहुने परमपूज्य पिता पुष्पलाल काफ्ले र माता दीपा काफ्लेपति आजन्म ऋणी छु । कखरा सिक्नका लागि स्कुलसम्म डोयाउनेदेखि उच्च शिक्षा अध्ययन गन आजको अवस्थासम्म आइपुग्न मलाई हरपल साथ, सहयोग, सल्लाह र प्रेरणा प्रदान गन आदरणीय दिदीहरू मुना र शोभाले लगाउनु भएको गुणलाई सदा आत्मसाथ गन छु । शोधपत्र तयार पान क्रममा आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराईदिने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय, नेपाली केन्द्रीय विभागको विभागीय पुस्तकालय र कमचारी तथा नेकपा(एमाले)को केन्द्रीय कार्यालय स्थित पुस्तकालय र कमचारी पति आभार प्रकट गर्दछु । सन्दर्भसामग्रीसूचीका रूपमा रहेका जो-जसका कृतित्वले यो शोध तयार गन सहयोग पुयाए, ती कृतिका कृतिकारहरूपति पनि आभार प्रकट गर्दछु ।

शोधकायको चयनदेखि शोधपत्रको अन्तिम स्वरूप तयार पादा सम्म आइपरेका सामग्री सङ्कलन एवम् शैक्षिक समस्याको समाधान गन सहयोग पुयाउनुहुने महानुभावहरू दाताराम खनाल, रामबाबु अधिकारी, निमल भट्टराई र चन्द्र लामा पति हार्दिक आभारी छु । साथै यस शोधकायमा सहयोग गन मेरा मित्रहरू गायत्रीप्रसाद खनाल र भीम दाहाल दाइहरू डिल्ली र तारा तथा अन्य मित्रहरू डी.डी., रवीन, केशव र विक्रम पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ । शोधपत्रको छोटो, छरितो र यथासक्य शुद्धसँग टङ्कण गरी सहयोग गन मित्र भुवन त्रिपाठीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शैक्षिक सत्र २०६३/६५

रोल नं. १२९

त्रि.वि

.....

भीमराज काफ्ले

स् त , सं

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

११ , १

इक्षे ढ

...	इन्टरमिडियट अफ आडस
...स...	इन्टरमिडियट ढ
...	स्कुल लिभिड सर्टिफिकेट
ि...	ि ि
क्र...	क्र इख
...ि...	ि ि ि
त्रि.ि...	त्रिभुवन विश्वविद्यालय दता नम्बर
...	म्
()	नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी(एकिकृत माक्सवादी लेनिनवादी)
...	ष
ि...	व्यचलर अफ आडस
ि.स...	ढ ढ
...ि	द ि ि द्
	माक्सवादी लेनिनवादी
रु...	रु
ि...	विक्रम सम्बत
...	स
म्...	म्

परिच्छेद -

- १
- ३
- शोधपत्रको प्रयोजन
- ५
- देश
- क्ष
- ११
- शोधकायको सीमाङ्कन
- १३
- १५
- १७

१८ -

- १९
- २०
- जन्म र जन्मस्थान
- २१
- पारिवारिक पृष्ठभूमि
- २२
- शिक्षादाक्षा
- २३
- २४
- २५
- २६ - दिदीबाहिनी
- २७
- आर्थिक स्थिति
- २८
- व्यक्तिगत रुचि तथा स्वभाव
- २९
- मानसिक आघात र वियोगका क्षणहरू
- ३०
- सन्तुष्टि र ग्लानिका क्षणहरू
- ३१
- ३२
- ग्लानि
- ३३
- राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रियस्तरमा गरेका कायहरू
- ३४
- ३५

- ।
- स्रष्टा जीवन
- प्र , प्रेरणा र प्रारम्भ
- प्रकाशित कृति
- अविस्मरणीय क्षण
- ।
- ।
- शारीरिक अवस्था र स्वास्थ्य स्थिति
- भ
- सम्मान तथा पुरस्कार
- साहित्यसम्बन्धी दृष्टिकोण
- जीवनजगतसम्बन्धी दृष्टिकोण
- निष्कर्ष

परिच्छेद तीन

झलनाथ खनालको व्यक्तित्वको अध्ययन

- पृष्ठभूमि
- । ट कित्तव
- बाह्य व्यक्तित्व शारीरिक बनेट
- आन्तरिक व्यक्तित्व
- सावजनिक व्यक्तित्व
- साहित्येत्तर व्यक्तित्व
- सामजिक व्यक्तित्व
- शिक्षक व्यक्तित्व
- खेलाडी व्यक्तित्व
- । ट के ट
- साहित्यिक व्यक्तित्व
- काव्य व्यक्तित्व
- गीतकार व्यक्तित्व
- वैचारिक निबन्धकार व्यक्तित्व
- सम्पादक व्यक्तित्व
- । ट के ट
- ख ट के ट
- संस्मरणकार व्यक्तित्व
- व्यक्तित्व र साहित्य सिजना बीच आन्तरिक सामञ्जस्य
- निष्कर्ष

...
... ।
... ।
... दा
... केन्द्रीय कथ्य
... बिम्बविधान तथा अलङ्करण प्रविधि
... ट उ
... विधागत स्वरूप
... 'श्रद्धाञ्जली आमालाई' । । १
... ।

... ।
... ।
... दा
... केन्द्रीय कथ्य
... बिम्बविधान तथा अलङ्करण प्रविधि
... ट उ
... । स रु
... 'शताब्दीको पहिलो बिहानी' । । १
... ।

... ।
... ।
... दा
... केन्द्रीय कथ्य
... बिम्बविधान तथा अलङ्करण प्रविधि
... ट उ
... । स रु
... । । १
... ।

... ।
... ।
... दा

... इ ' ि ' ि ३

... ि

...

... ि

... ।

... दा

... न्द्री ३

... बिम्बविधान तथा अलङ्करण प्रविधि

... ि स रु

... ि मं ि त ' ि ' ि ३

... ि

...

... ि

... ।

... दा

... केन्द्रीय कथ्य

... बिम्बविधान तथा अलङ्कर प्रा ि

... ि स रु

... न्त्रस ' ि ' ि ३

... ि

...

... ि

... ।

... दा

... केन्द्रीय कथ्य

... ट ३

... बिम्बविधान तथा अलङ्करण प्रविधि

... ि धागत स्वरूप

... निष्कष

परिच्छेद -

सन्दभग्रन्थ सूची

१ १ ३